

דף נא.

עין משפט א.

ח"מ סימן רכז סעיף כג

כד. בעל הבית המוכר כלי תשמישו והונה את הלוקח אין בו דין אונאה^ה, שאילו לא הרבה במחירם לא היה אדם מוכר כלי תשמישו, ואפי' מכרם מחמת דוחק^ו.
וי"א דוקא שהלוקח יודע שמוכר הזה הוא בעל הבית, אבל באינו יודע או שקנה ע"י סרסור^ז יש בו אונאה.

עין משפט ב.

ח"מ סימן רכז סעיף א

א. אסור להונות את חבירו בין במקחו בין בממכרו, והמוכר או הלוקח המאנה עובר בלאו^ח.

ח"מ סימן רכז סעיף ב

עיי' לעיל דף מט: עין משפט ה

ה. ב"מ נ"א ע"א.

ו. כ"כ הרא"ש בתשובה כלל ק"ב סי' ג' ונתן שם טעם לזה.
ז. וע"י סרסור אפי' שידע הלוקח שהן של בעה"ב, מ"מ כיון שהוא מסרן לסרסור למכור למי שיבוא לקנותו, ודאי נתיאש כי אולי לא ידע הלוקח שהן של בעה"ב ועל דעת להחזיר אונאה מסרן לו בעה"ב. סמ"ע ס"ק מ"ב. והט"ז כתב דבידע הלוקח שהם של בעה"ב ע"י הסרסור א"צ להחזיר האונאה, ובעשה הלוקח שליח לקנות מהסרסור אז אפי' אם הלוקח ידע שהם של בעה"ב כיון שהשליח לא ידע צריך להחזיר האונאה. והקשה הסמ"ע מסעיף ל' דמבואר שבשליח שאינה את הלוקח המקח בטל בכל שהוא, וחילק דבסרסור שיש לו חלק בדבר לא אמרינן דהמקח בטל בכל שהוא, וכתב הביאורים בס"ק ט"ז דדבריו תמוהין מס' קפ"ה סעיף א' וכתב דהעיקר כדברי הט"ז וכאן מיירי בלא הודיע שהוא שליח שאין המקח בטל בכל שהוא ובסעיף ל' הודיע שהוא שליח.

ובפעמוני זהב הביא ממנהג קדמון שהלוקח מן הסרסור אין בו אונאה וזה היפך הסעיף כאן, ויישב שכאן שיש אונאה היינו שהמוכר מוכר ללוקח רק שאיש אחר מתווך בניהם בכך יש אונאה, וסיים שמדברי הסמ"ע בס"ק מ"ב לא משמע הכי ואפשר ליישב.

ח. שנאמר בויקרא כה-י"ד. לא תונו איש את אחיו, ולא זוהי לוקין עליו כמו שאין לוקין על לאו דגזילה משום שניתן להשבון.

ובפעמוני זהב הביא מהריט"ץ בס"י י"ז שפסק שם על עיר אחת שהקהל עשו קצבה למכירת היין והלך אחד אצל המוכר וקנה ממנו ביותר מהקצבה וכששמעו הקהל הענישוהו על שעבר על החרם, וכתב דהדין שגם זה בכלל אונאה, ואפי' פרע הלוקח למוכר חייב המוכר להחזיר לו מה שלקח ממנו מעבר לקצבה, ולא הוי מחילה מאחר ובחזרתו יתוקן עברת החרם.

עין משפט ג.

ח"מ סימן רכז פעיף יד

יד טו. כשם שיש אונאה להדיוט כך יש אונאה לתגר אע"פ שהוא בקי ט.

עין משפט ד.

ח"מ סימן רכז פעיף כא

כא כב. האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה הרי יש לו עליו אונאה^י, והוא שלא פירש אלא אמר בסתם דאינו יודע כמה אונאה יש בו כדי שימחול. וכ"ש אם אמר לו ע"מ שאין בו^ב אונאה שיש בו אונאה שהרי יש בו. אבל במפרש כגון שאמר לו חפץ זה שאני נותן לך במאתיים יודע אני שאינו שוה אלא מאה^ל וע"מ שאין לך עלי אונאה אני מוכר לך אין לו עליו אונאה. וה"ה אם הלוקח מפרש.

עין משפט ה.

אה"ע סימן לח פעיף ה

ה ז. התנה עמה בשעת הקידושין שלא יהיה לה שאר כסות, תנאו קיים. אבל אם התנה על העונה תנאו בטל^מ, שכל המתנה על מש"כ בתורה ואינו של ממון, תנאו בטל^נ. וי"א דכל מה שתיקון רבנן הוי כמו שכתוב

ט. ממשנה בב"מ נ"א ע"ב ודלא כר"י. ורמב"ם שם בהלכה ח'.

י. רמב"ם פ"ג ממכירה הלכה ג' וכרכב בב"מ נ"א ע"ב. ואע"ג דאמר לו בשביעית על מנת שלא תשמטני אתה בשביעית מהני דאמרינן כל תנאי שבממון קיים וכמ"ש בסי' ס"ז, שאני שם דידע ומחל אבל כאן י"ל דלא ידע שיש בו אונאה שימחול לו וסבר ע"מ שאין לך עלי אונאה היינו שאין בו אלא פחת כל דהוא ולא מגיע לאונאה. כ"כ הסמ"ע בס"ק ל"ז ודלא כהעיר שושן ושאיין זה הטעם דמתנה ע"מ שכתוב בתורה אלא מתנה עמו שימחול לו האונאה שבו דמהני.

ובביאורים ס"ק י"ג כתב דאם התנה עמו ע"מ שימחול לו האונאה, מהני התנאי ואם אינו מחל לו אפי' יש בו רק שתות המקח בטל.

כ. היינו שלא יהיה בו דין אונאה, וא"א לו להתנות לבטל דין תורה וכמו ע"מ שלא תשמטני שביעית דלא מהני וחזר הדבר לדין תורה ויותר משתות בטל, ובשתות קנה ומחזיר האונאה. כ"כ הטור בשם הרשב"ם, אבל לדעת רש"י בכה"ג המקח בטל גם אם יש בו אונאה רק שתות וחזר בו לגמרי אם ירצה, ודעת מרן השו"ע כרשב"ם. כ"כ הסמ"ע בס"ק ל"ח.

ל. ודוקא שאמר לו שאני יודע שאינו שוה אלא מאה אבל אם אמר לו יודע אני שיש בו אונאה וע"מ כן לא מהני, דהגם שאדם יכול להקנות ולמחול אפי' דבר שאין קצוב מ"מ במחילה כזו צריך שיפרש שלא יוכל לומר לא ידעתי שיש בו אונאה כ"כ גדולה, סמ"ע ס"ק ל"ט.

מ. כמ"ש הר"ן דצערא דגופא לא ניתן למחילה, ולכן בטל.

נ. כתובות כ"ז בברייתא. ובמציעא צ"ד ע"א וכו"י.

בתורה ואם התנה עליו תנאו בטל **ס**.

אה"ע סימן סט פעיף ו

ו ח. בג' דברים אין תנאי מועיל והם: **ע** עונתה, **פ** עיקר כתובתה, וירושתה.

דף נא:

עין משפט א.

ח"מ סימן רכז פעיף כא

עין לעיל דף נא. עין משפט ד

עין משפט ב.

ח"מ סימן רכז פעיף כז

כו כח. הנושא ונותן באמונה אין לו עליו אונאה **ז**, כיצד חפץ זה בכך וכך לקחתיו **ק** וכך אני משתכר בו אפי' יותר משתות **ר** אין לו עליו אונאה שהרי סבר וקיבל שירווח כו"כ ולא נחתו לשווי המקח אלא כמה ריוח יתן לו.

עין משפט ג.ד.

ח"מ סימן רכז פעיף כא

עין לעיל דף נא. עין משפט ד

- ס**. הגהות מיימוניות ריש דכותב, כמ"ש בכתובות פ"ד ע"א, ועיין בהגר"א.
ע. כתובות נ"ו ע"א ונ"ד ע"ב וכו"מ. ובעונתה הא דלא מהני תנאי הוא, משום שזה מתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שלא של ממון ובטל. כ"כ הח"מ.
פ. ואף שעיקר כתובה לרוב הפוסקים מדרבנן, עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה בזה, הגם שזה ממון והפוחת ממה שקבעו עושה ביאתו זנות ויש חולקין דמהני התנאי והם הר"ן והרב המגיד ועיין בח"מ.
צ. ב"מ נ"א ע"ב ורמב"ם פ"ג הלכה ה' ממכירה.
 ואם נ"נ אדעתא דשותפות יש בכך אונאה וחייב להחזיר - פעמוני זהב.
ק. ה"ה אם לא אמר לו בשעת משיכת החפץ בכמה לקחו, רק שאמר לו אני מאמינך כמה שתאמר שקנית אותו ואני אוסיף לך כך לריוח, ג"כ אין בו אונאה כיון שמתחילה לא היתה כוונתן על שווי המקח. סמ"ע ס"ק מ"ו. ובפעמוני זהב כתב דדעת מר"ן כהרמב"ם ולא כהיש מפרשים וע"כ בסתם ולא ידע הלוקח דמיה לא הוי נושא ונותן באמונה. ויש בו אונאה.
ר. והש"ך בס"ק ט"ו כתב דצ"ע לענין ביטול המקח אם יכול לחזור בו הנושא ונותן באמונה ובפעמוני זהב הביא להקת פוסקים דאפי' יותר משתות אין המקח מתבטל, אם לא שיש מום במקח שאז מתבטל המקח ע"ש.

עין משפט ה.ו.

ח"מ סימן רכז פעיף כח

כח. כט. קנה עשרה יריעות בעשרה דינרים ויש בהן שאינם שוות דינר ויש בהן ששוות יותר מדינר, ומוכר אותם באמנה וקבע שכר קבוע לריווח לא יחשיב הרעות בדינר כל אחת והיפות בשווין ויוסיף הריוח שקבעו, אלא הכל באמנה כמו שקנאם ביחד **ש** ומוסיף על דמי המקח שכר הסבלות והאיחסון וכוללם בדמי המקח אבל שכר טירחתו לא יוסיף על דמי המקח.

ש. ברייתא ב"מ נ"א ע"ב וכמ"ש התוס' בד"ה לא בשם ר"ח. ואם יקנה ממנו אחד אחד יחשב כל אחת לפי ערכה זו בפחות מדינר וזו ביותר מדינר. סמ"ע ס"ק מ"ח.